

EEN FANTASTISCHE PLEK OM TE WERKEN

De Werkplaats Kindergemeenschap-Kees Boeke

VERNIEUWBOUW DE WERKPLAATS KINDERGEMEENSCHAP**Opdrachtgever**

De Werkplaats Kindergemeenschap

Architect

TenW Den Haag

Akoestiek

Ecophon

BVO1.132 m²**Stichtingskosten**

€ 1,7 miljoen excl. btw

Ingebruikname

Februari 2014

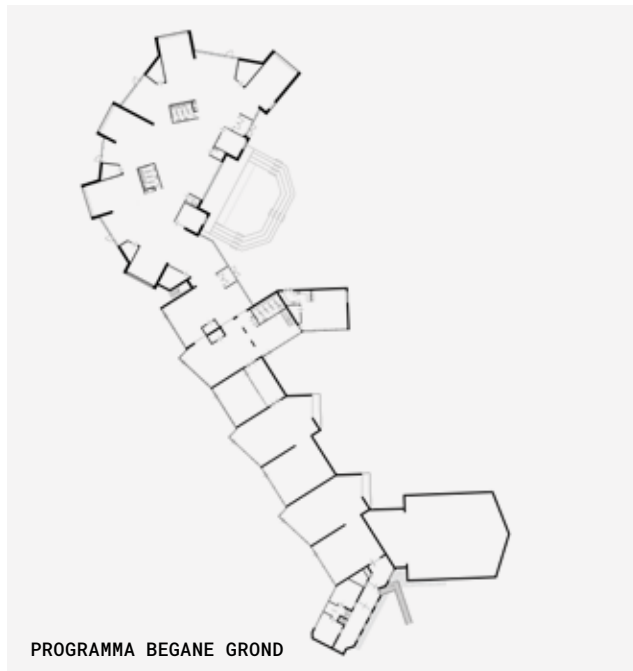
KENMERKEN

Een familie is het. Met zo'n 600 leden een bijzonder grote familie. Onderverdeeld in gezinsgroepen van een kleine 30 kinderen. Wat ooit begon als lesgeven aan eigen kinderen, is uitgegroeid tot een even uitzonderlijk als succesvol onderwijsconcept dat gek genoeg vooralsnog alleen in Bilthoven te vinden is.

"Kees Boeke was een idealist, een wereldverbeteraar die opgroeide tussen de twee wereldoorlogen", vertelt Jeroen Goes die sinds 2011 directeur is van De Werkplaats Kindergemeenschap; "het ideaal van Boeke was om via het onderwijs tot wereldvrede te komen. Als overtuigd pacifist was hij het er niet mee eens dat de overheid het verplichte schoolgeld ook gebruikte voor oorlogsvoering. Hij weigerde daaraan mee te werken en koos ervoor zijn eigen kinderen thuis les te geven. En dat had een aanzuigende werking." Kees Boeke stelde in 1935: het is niet mijn bedoeling de kinderen te scholen, maar hun de gelegenheid te geven door allerlei werk zich naar hun aard en aanleg te ontwikkelen. Als het werk blijft groeien, zullen er ingrijpende veranderingen van vorm ontstaan. Vorm, inhoud en werkwijze zullen niet onveranderd voortbestaan. Al snel

"BELANGRIJK DAARVOOR WAS DAT HET EEN HEEL OPEN GEBOUW ZOU WORDEN; GEEN SCHEIDINGSWANDEN, GEEN DEUREN, ZELFS GEEN SCHUIFDEUREN"

kregen Boeke en zijn vrouw meer kinderen onder hun hoede. Dat bracht hen ertoe in 1926 De Werkplaats op te richten. Jeroen: "De Werkplaats Kindergemeenschap is een stichting met basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Op deze groene campus vind je voortgezet onderwijs met ruim 1.200 werkers en primair onderwijs met 600 werkers. Op hetzelfde terrein is een locatie van Kinderopvang de Bilt waardoor er ruimte is voor kinderen van 0 tot 18 jaar. En dat is nog steeds de kern van ons onderwijs: hier werken kinderen en volwassenen met hoofd, hart en handen aan een wereld van mogelijkheden. Het gaat erom ieder kind te helpen worden wat het is. Heel veel van het gedachtegoed van Kees Boeke vind je nog terug in ons onderwijs. Natuurlijk is het met de tijd meegegroeid en aan eigentijdse normen aangepast, maar de gelijkwaardigheid van

alle kinderen staat nog steeds voorop. Je ziet dat ook terug in de terminologie die we gebruiken, ook al sinds de oprichting van de school. We hebben geen leerlingen, meesters en juffen maar werkers en medewerkers. Als kind krijg je hier echt heel veel ruimte om te zijn wie je bent. Ik sprak hier kort geleden een puber uit het voortgezet onderwijs en die verwoordde het heel mooi. Hij zei: 'Je wordt hier niet geaccepteerd zoals je bent, je wordt gewaardeerd om wie je bent'."

INTIMITEIT

De Werkplaats ligt fantastisch. Aan de rand van het lommerrijke Bilthoven en omgeven door het fraaie groen van het Heidepark en het Ridderoordse Bos. Maar ook op het enorme terrein van De Werkplaats zelf vind je heel veel groen: een riante moestuin, een volwaardige kinderboerderij en een mooi groot sportveld. Het is een zonovergoten dag en daarom is er ook buiten volop activiteit. Jeroen: "Kun je je een mooiere plek voorstellen om te werken. We hadden een

aantal gebouwen uit de jaren vijftig en semipermanente huisvesting uit de jaren zestig. De semipermanente bouwdeelen zijn gesloopt en vervangen door nieuwbouw. De andere gebouwen, waaronder het karakteristieke zaagtandgebouw, zijn grondig gerenoveerd.” “Daarmee zijn dan tegelijkertijd de uitgangspunten voor de uitbreiding en renovatie gegeven”, stelt Kees Willems van TenW architecten. “Kinderen werken zelfstandig en vrij, in het groen, in de keuken, de kinderboerderij of de bibliotheek. Wij moesten een vorm ontwerpen die open en uitnodigend was, met vensters naar buiten, maar ook met plekken voor intimiteit.” Het oude HBC gebouw werd gesloopt en Kees ontwierp een intiem gebied, waarbij het theater op een natuurlijke manier in de twee domeinen werd betrokken, die vervolgens geleed werden: “We hebben activiteiten vormgegeven, waarbij de vormgegeven plekken met elkaar te maken hebben. Die plekken hebben we een fysieke maat gegeven en vervolgens een sfeer.”

OPENHEID

De vernieuwbouw viel samen met een herziening van het onderwijsconcept voor de groepen 5 tot en met 8. “Belangrijk daarvoor was dat het een heel open gebouw zou worden”, vertelt Jeroen. “Geen scheidingswanden, geen deuren, zelfs geen schuifdeuren. Kees heeft dat heel goed begrepen. Ze hebben zich echt verdiept in ons onderwijs en een gebouw ontwikkeld dat ons onderwijs optimaal faciliteert.” Als we rondlopen is

de schooldag net begonnen. “Iedere gezinsgroep – zo noemen wij een klas – begint dan in een eigen deel van de grote open ruimte”, legt Jeroen uit. “En daarna vindt iedereen een plek die het beste past bij wat hij of zij op dat moment moet gaan doen.” Even later is het zover en krioelen de kinderen om ons heen om vervolgens neer te strijken op de werkplek van hun keuze. Het is opvallend hoe weinig de aanwezigheid van de directeur en de verslaggever de kinderen afleidt. “Dat is het positieve effect van die openheid”, zegt Jeroen. “Kinderen in een afgesloten lokaal hebben aandacht voor alles wat ze daar buiten zien gebeuren. Hier, in deze open ruimte, zijn ze zo gewend aan activiteit om hen heen dat het helemaal niet meer opvalt.”

SPRAAKPRIVACY

Bianca Scherpenhuyzen van Ecophon over de akoestiek in het gebouw: “De Werkplaats is voor ons een prachtig voorbeeld, omdat je hier goed kunt zien hoe je ook in ruimten zonder muren met akoestische elementen een goede akoestiek kunt bereiken. Mensen moeten zich bewust zijn van de effecten van de leeromgeving. Alleen al door het gebouwontwerp kun je anticiperen op zaken als spraakverstaanbaarheid en -privacy en nagalmtijden. In dit gebouw van de Werkplaats werken 300 kinderen in de bovenbouw in een grote open ruimte. Dan verdient het akoestisch comfort extra aandacht en daar moet je met je akoestische middelen op inspelen. Het is een samenspel van een hoogwaardig plafond en in dit geval het meubilair, dat zeer bewust gekozen is. Daarnaast zijn er door middel van wanden allerlei hoeken gecreëerd die bijdragen aan de rust in het gebouw. Het gedrag van de kinderen speelt hierbij ook een grote rol: als de akoestiek goed is gaan kinderen met minder stemverheffing praten en zich dus rustiger gedragen. De verantwoordelijkheid en vrijheid die ze krijgen bij deze onderwijsvisie draagt ook bij aan dit rustige gedrag. Uit onderzoek blijkt dat intellectuele prestaties positief worden beïnvloed door de kwaliteit van de akoestiek, daarnaast is er ook een directe link tussen stressniveaus bij docenten (hartslag) en geluid. Bij een goede akoestiek heeft een docent 10 hartslagen per minuut minder dan in een ruimte met een slechte akoestiek. Om een ruimte goed akoestisch te kunnen beoordelen zijn er meerdere parameters nodig, dus niet alleen de nagalmtijd. Als er echter een eis gesteld wordt aan de nagalmtijd dan zou deze moeten voldoen aan het Programma van Eisen Frisse Scholen klasse B.

